

31. MURÁNYI-KOVÁCS ENDRE A NAGY-BRITANNIAI MAGYAR TANÁCSHOZ

(Párizs, 1945. március 27.)

Igen Tisztelt Honfitársak!

Kongresszusunk nagy örömmel és kitörő lelkesedéssel fogadta üdvözlő táviratukat. Reméljük, hogy valamennyien, ha távol is egymástól, de gondolatban együtt és egymást segítve, vállalva tudunk dolgozni majd az új, demokratikus Magyarország felépítésének és az egész magyarságnak az érdekében.

Épp ezért a kongresszus kifejezte azt a reményét, hogy a külföldön élő demokratikus magyar mozgalmak a svájci magyar Nemzeti Függetlenségi Front javaslata szerint, mielőbb egy közös Külföldi Magyar Tanácsot tudnak majd felállítani, hiszen a nyugati magyar emigrációnak igen sok közös problémája van. A postaforgalom és a közlekedési viszonyok várható megjavulása talán lehetővé teszi majd ennek a Tanácsnak a mielőbbi felállítását. Épp ezért a MFM¹ újonnan megválasztott Központi Bizottsága nagyon kéri a Nagy-britanniai Magyar Tanácsot, hogy ez közölje vele a felállítandó Közös Tanács ügyében elgondolását, terveit.

A MFM kongresszusának megbízásából a MFM Központi Bizottsága őszinte magyar örömmel köszönti a Nagy-britanniai Magyar Tanácsot és reméli, hogy mielőbb módunk lesz valamennyiünknek arra, hogy az új demokratikus Magyarország érdekében összpontosíthassuk erőnket és munkánkat.²

Honfitársi üdvözzettel

Murányi-Kovács
Főtitkár

PIL 704. f. 342. ó. e. (eredeti)

¹ Magyar Függetlenségi Mozgalom (Párizs).

² A levelet a MFM francia nyelvű levélpapírjára írták. Rajta Károlyi kézírásával: „Válasz V. 21. Másolat Tanácsnak.” Károlyi válasza e kötet 73. sz. levele.

32. JÁSZI OSZKÁR KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Worcester, Mass., 1945. március 28.)

Mélyen tisztelt és kedves Barátom,

Ez egy elkésett, szégyenletesen elkésett válasz múlt év december 22-i leveledre,¹ melyet valamikor februárban kaptam meg. A levélre nem hanyagságból válaszolok ily későn, hanem okokból, melyeket mindjárt ki fogok fejteni. De előbb legyen szabad kifejezni azt a reményemet, hogy soraim a Kegyelmes Asszonyt már jó egészségben fogják találni. Nagy-nagy szükség lesz reá a közel jövőben.

Késedelmeknek főleg két oka volt: 1. Ki akartam nyomozni utazásom lehetőségeit. Információim oda vezetnek, hogy V.² nem „2000–2500 fontot” (a hogy Te a budgetet tervezted), de 500 dollárt sem volt képes összehozni. (Hisz ösmered a magyar demokráciát!) De ha a pénz megvolna is, a legkisebb remény sem volna arra, hogy akárcsak egy hajóutazásra lehetne prioritást szerezni, hiszen még mindig nem vagyunk grata personák az örökös demokrata dikciózás közepette sem.

2. Valami rendet kellene csinálni a New York-i mozgalomban. Már le is mondtam a DMASZ³ elnökségéről, mivel diszpusztált a hangjuk és az irányvonaluk. Én sokkal hamarabb hirdettem, mint hátki köztűnk, hogy Magyarország a jövőben az orosz orbithoz fog tartozni – akár óhajtjuk, akár nem. De ugyanakkor hangsúlyoznunk kell összekötte-

tésünket a Nyugattal. Mi nem hódolhatunk be szolgálilag „Bizáncnak”; a legjobb magyar progresszív szellem mindig angol és francia utakon haladt. Azután a költő ne ordítson folyton a történelmi osztályok kiirtásáról akkor, amikor még Moszkva is nagyon letompítja a forradalmi agitációt.

Egyhangú unszólásra a lemondást visszavontam, mivel az volt a vélemény, hogy ezzel a mozgalomnak ártanak; elsősorban azoknak, akik vissza akarnak térni a régi országba és közvetve Neked is. Így a márciusi ünnepélyen és az azt követő tanácskozásokban egy új ideológiát igyekeztem körvonalazni, mint a mellékelt cikk mutatja.

Ami most már a tervezett londoni utat illeti, annak a lehetőségét egyelőre nem látom. Ebben V. és a többiek is egyetértenek, sőt még pesszimistábbak, mint én. De az útnak nemcsak technikai akadályai vannak, hanem ideológiaiak is. Ugyanis számolnom kell azzal, hogy hat héten belül „fascistának” leszek kikiáltva. Beszédem decemberben a történetírók kongresszusán és egy cikkem a magyar helyzetről (mindkettő legközelebb fog megjelenni, melyekről különnyomatot fogok küldeni Neked) nem fog tetszeni az ortodox bizantinusoknak,⁴ akik le akarnak gázolni mindenkit, aki megőrzi kritikai szabadságát. Ezeknek a történetíróknak semmi sem kell az októberi programból, minthogy az ő demokráciájuk pusztá hasbeszélés. Ezt a fordulatot lehet látni a New York-i cryptokommunistáknál és díszlapjukban. Károlyi-imádatuk nagyon lehalkult, s e helyett a legundokabb egykori Horthy-leventékkal igyekeznek egy gyékényen árulni, mivel Cukor úr jó üzlet, és bókol a kommunistáknak, míg Vámbéry, Tóth és Göndör nem hajlandók a múltjukat megtagadni. A kárpátaljai Simon volt a fő ágens a bolsi-fehér társaság összeboronálásában.⁵

(E pillanatban hívott fel V., közölve velem, hogy a magyar kormány táviratban hívott fel, hogy térj haza s végy részt az ország újraépítésében. Boldogan gratulálok Neked és Feleségednek ehhez a nagy erkölcsi elégtételhez. Ez egy új helyzetet teremt, s minden attól függ, képesek lesztek-e az országot egy vonalon fejleszteni, mely hidat jelentene a szovjetek és az angolszász demokráciák között. Elgondolásod az új kiegyezésről és a Prága-Bécs-Budapest orientációról kitűnő. Isten segítsen a nagy terv végrehajtásában!)

Ezzel a nagy változással londoni utam terve tárgyatalanná lett; ennél fontosabb, hogy publicisztikailag minden lehetőleg megtegyünk az új kormány politikájának az alátámasztására. Valami arrangement-t kell létesítenünk arra is, hogy állandó levélbeli kontaktusban maradhassunk.

Ezzel kapcsolatban meg kell ismételnem régi elhatározásomat: én mint amerikai állampolgár fogok meghalni; tehát semmiféle hivatalos magyar funkciót nem vállalhatok. De tanáccsal mindig rendelkezésekre állok. Sőt ha szükségesnek látnátok (amit szerfelett valószínűtlennek tartok az én élesebben körvonalazott politikai álláspontom folytán), hogy a helyszínen dolgozzam, elmennék átmenetileg, mint egy adviser of the Hungarian government in foreign affairs.⁶

Terved a Károlyi-per újrafelvételéről szintén kitűnő, de alig hiszem, hogy végrehajtható volna, mivel az elkerülhetetlenül szembeállítaná Októbert a szovjettel.

Én egyelőre Worcesterben maradok, mivel [a] Clark University meghívott, hogy a következő évben is tanítsak. Családom lakásnehézségek folytán vissza fog térni Oberlinbe; így ha szüksége mutatkoznék, könnyebben távozhatnék innen.

Még csak azt szeretném megjegyezni, hogy a jövő szempontjából döntő jelentőségű, vajon képes lesz-e elegendő világos eszű és főleg *tiszta* jellemű embert Magad köré csoportosítani. Olyan emberek, mint Czako Ambró, Böhm Vilmos, az otthoniak közül Csécsy Imre, Supka Géza, Rácz Gyula,⁷ Kun Zsigmond,⁸ a párizsiak közül Bölöni nagyon fontosak volnának. Vámbéry bizonyára kibővítheti ezt a listát.

Valóban évek óta nem voltam olyan boldog, mint a mai gyönyörű tavaszi napon. Ugyan senki sem tudhatja, hogy mi fog következni, de hazahivatásod történelmi tény és erkölcsi elégtétel mindnyájunk számára, de elsősorban jutalma a Te és Feleséged páratlan hitének és bátorságának.

Isten segítsen továbbra is.

Régi tisztelettel és szeretettel üdvözöl mindörökre igaz híved, bajtársad és barátod,

Jászi Oszkár

Bocsánat a rettenetes gépelésért, de a gépem kezdi felmondani a szolgálatot.

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

¹ Károlyi Jászihoz írt 1944. december 22-i levelében sajnálkozott, hogy nem sikerült elintézni Jászi meghívását angol egyetemekre. Arra buzdította, hogy hívei szedjenek össze néhány ezer dollárt az útra, s ha már ott van, a meghívások maguktól jönnek. Ő is szeretné néhány hónapra „mint barátot maga mellett tudni”. A levél további részében arról ír, hogy fel kell hagyni az agresszív „igazságot Magyarországnak” követelésekkel, mert az adott helyzetben az ellenkező hatást érik el. Nem javasolja az együttműködést a 44-es disszidens diplomaták Barcza-féle körével, mert azok „lelkükben soha nem fognak tudni lemondani az úri Magyarországról”.

² Vámbéry.

³ DMASZ - Demokratikus Magyarok Amerikai Szövetsége. 1941 szeptemberében alakult a pronáci, horthysta irányzat ellensúlyozására az amerikai magyarok között, Vámbéry Rusztem vezetésével. A DMASZ megalakulása után Károlyi 1941 októberében üzenetet intézett Jászihoz - akivel egy évtizede nem volt érdemi kapcsolata -, és ebben kifejtette a magyar antifasiszta emigráció feladatait (KMVI 31.). Ezután sorra alakultak a hasonló szervezetek Amerikában és a világ számos országában, ahol magyar emigránsok éltek.

⁴ Értsd: Moszkva-hívőknek, kommunistáknak.

⁵ L. e kötet 11., 117. sz. levelét.

⁶ A magyar kormány külpolitikai tanácsadója (angol).

⁷ Ráczy Gyula agrárközgazdász, az első világháború előtt a Társadalomtudományi Társaság és a Radikális Párt egyik alapítója. Mint földművelésügyi államtitkár részt vett a Károlyi-féle földreformtörvény kidolgozásában. 1945-ben már passzív, beteg ember volt, s nemsokára meg is halt.

⁸ Kun Zsigmond radikális publicista, szakszervezeti vezető, ismert néprajzi gyűjtő.

33. A MEXICÓI SZABAD MAGYARORSZÁG CSOPORT TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Mexico City, 1945. március 28.)

Involuntarily belated we send our best wish and congratulations to your seventieth birthday.

Hungria Libre de Mexico

Guillermo Weinstock, Aladár Tamás

PIL 704. f. 81. ó. e. (távirat)

*

Szándékunkon kívül késve küldjük legjobb kívánságainkat és gratulációnkat hetvenedik születésnapjára.